

Mivel tölti munkaidejét?

A felmérések i-galomba hoztak, csaknem szívenütöttek. Van-e izgalmasabb kérdés, van-e ami jobban foglalkoztatja ma hazánk lakosságát, mint az a nagyjelentőségű probléma, amelyről lépten nyomon statisztikák, felmérések készülnek: mivel, hogyan töltjük szabad időnket?

Ha lehet hinni a számoknak, a szociológusoknak, a kutatóknak, a pszichológusoknak, akkor egyre rosszabbul. Mert mit csinálnak a szabad időnkben? Keveset járunk színházba. Keveset járunk kirándulni. Keveset járunk futballmeccsre. Keveset foglalkozunk a gyerekekkel, a férjfel, a feleséggel. Keveset végzünk a családi otthonban házimunkát (természetesen a mosogatást és a nagymosást értve ez alatt). Keveset olvasunk. Keveset nézzük a televízióknak azokat a műsorait, amelyeket tanácsolnak, ezzel szemben annál többet bámuljuk a képernyőt olyankor, amikor az mások szerint elég káros. Végére is tehát nem lehet tudni, hogy mivel töltjük a szabad időnket. Ami pedig egyre növekszik.

És azt talán lehet tudni, hogy mivel foglalkozunk munkaidőben? Mert úgy igaz, hogy az egyre zsugorodik, legalábbis elméletileg, a szaporodó túlórákat nem számolva, de azért mégis csak ez teremti meg a szaporodó szabad időhöz is a pénzt. Az ember úgy képzelni el a dolgot, hogy előbb megvizsgáljuk: mivel töltjük munkaidőnket, hogy aztán ennek alapján lehessen egyre több szabad időnk. Ezzel szemben a szociológusokat, a kutatókat, a statisztikusokat, a pszichológusokat főleg a szabad idő izgatja.

Hát mivel töltjük a munkaidőnket?

Mindenekelőtt természetesen munkával. Nincs igazuk azoknak a cinikusoknak, akik úgy vélekednek, hogy nálunk soha nem dolgozik senki a munkahelyén. Ez nem lehet így, végtére is azért szépen gyarapodunk, s minden érték forrása a munka, amint azt a szintén munkaidőben jegyzetelt politikai gazdaságtani brosúrák, Marx nyomán olyan határozottan állítják.

De...

Munkaidőben nemcsak dolgozunk, mert rengeteg olyan teendőnk van, amit csak munkaidőben lehet elvégezni. Először is táplálkozunk kell, s elmúltak azok az idők, amikor a dolgozó kénytelen volt papírba csomagolva magával vinni az elemózsiát, vagy kis lábaskában az ételkáját. Most már mindenütt van büfé, ahol ki ki bevásárolhat. Igaz, hogy mivel csinálnak kell banni a beruházásokkal, ezek a büfék mindenütt a kellenél kisebbek. Következésképpen: nemcsak elmegyünk a büfébe, nemcsak eszünk valamit, hanem a kettő között állodgálunk is egy darabig. Annál is inkább, mert az eladó is dolgozik, következésképpen ő sem csupán munkával tölti a munkaidőjét. Például éppen cseng a telefon...

Ha végzett a büfében, haza kell telefonálnia a szomszédba, hogy amikor jön a postás, adják át neki az ötven forintos tv-előfizetési díjat. A postás ugyanis munkaidőben jön a pénzért, csekken befizetni nem lehet, illetőleg elég körülményes a dolog. A szomszédasszony aztán megkéri a dolgozót, hogy ha már úgy is benn van a városban, szerezzen banánt, mert állítólag néhány üzletbe érkezett. És csakugyan, az iroda ablakából oda lehet látni a nagy Csemegére, amely előtt hosszú sor áll. Nem vitás, hogy itt van banán. A dolgozó gyorsan lezalad, mert más dolgozók

már megtették, s ha nem iparkodik, hanem tovább dolgozik, hoppon marad azokkal szemben, akik nem dolgoztak és iparkodtak a Csemegébe.

A banán-ügy lebonyolítása után ideje megtárgyalni a belkereskedelmi helyzetét különösen és fejlődésünk gátjait általában. Mégis csak túrhelytelen helyzet, hogy aki reggeltől estig megállás nélkül dolgozik, hátrányban van azokkal szemben, akik csak bejárnak és mimelik a munkát. A rövid eszmecsere harcos elhatározással fejeződik be: ideje, hogy a gazdasági ösztönzőkön változtassanak az illetékesek az egyetlen lehetséges, igazságos módon úgy, hogy mások többet dolgozzanak, mi pedig többet keressünk.

Mire ez is megvan, elérkezik az ebéidő. Az üzemi étteremben nagyon pontosan kell menni, mert egy vállalat működésében lehetnek fennakadások, de egy konyhában nem. Ebéd után aztán meg lehet főzni a feketét, hogy ennyi hajsza után egy kicsit felélénküljön az ember. Egy pillantás az ablakból a gyárudvarra; munkaruhás emberek sűtkéreznek a napsütésben. Tehetők, még maradt néhány percük az ebéidőből. Egyébként sem sietős, mert a technológián, ahol a rajzokat, a leírásokat keresték az új munkákat, közölték velük, hogy Mici néni, az irattáros légó tanfolyamon van, jöjjenek vissza majd úgy másfél óra múlva...

Szegény gyerek közben hazaért az iskolából. Újabb telefon a szomszédasszony-nak: lenne szíves átvinni a kölyköt, mert a legutóbbi szülői értekezleten az osztályfőnök azt kérte, foglalkozzanak vele a szülők többségével. Hát hogyne foglalkoznának, de hát munkaidő után már késő van, ha az ember hazamegy, már azt sem tudja, hogy hol áll a feje. A gyerek elég pimaszul válaszol a kérdésekre, ettől beáll a főfájás, gyerünk le az orvosi rendelőbe. Ott mások is vannak, várni kell egy kicsit. Az orvos csóválja a fejét: szörnyű mennyi az ideges ember, ez a mai hajszával teli élet nem tesz jót az egészségnek.

Szerencsére még másfél óra, s vége van a munkanapnak. Néhány gyors intézkedés, a többi ráér, nem ég a ház, a szocializmus felépítése egész történelmi időszak, nem szabad egy műszakban elintézni. És aztán ki lehet már tölteni a kaput. Hullára fáradván, az egész napi munkától.

Már annak, aki teheti. Mert a műhelyben bizony vagy százan ma is túlóráznak, megjött Mici néni a légóról, megvannak a papírok, s a munka sürgős. Az igazgató most tart értekezletet a vezetőkkel, mert egész nap nem érték rá abban a hajszában. Aki azonban olyan szerencsés volt, hogy a munkaidő végén letelt a munkaidője, hozzáláthat végre a szabad idő hasznos eltöltéséhez.

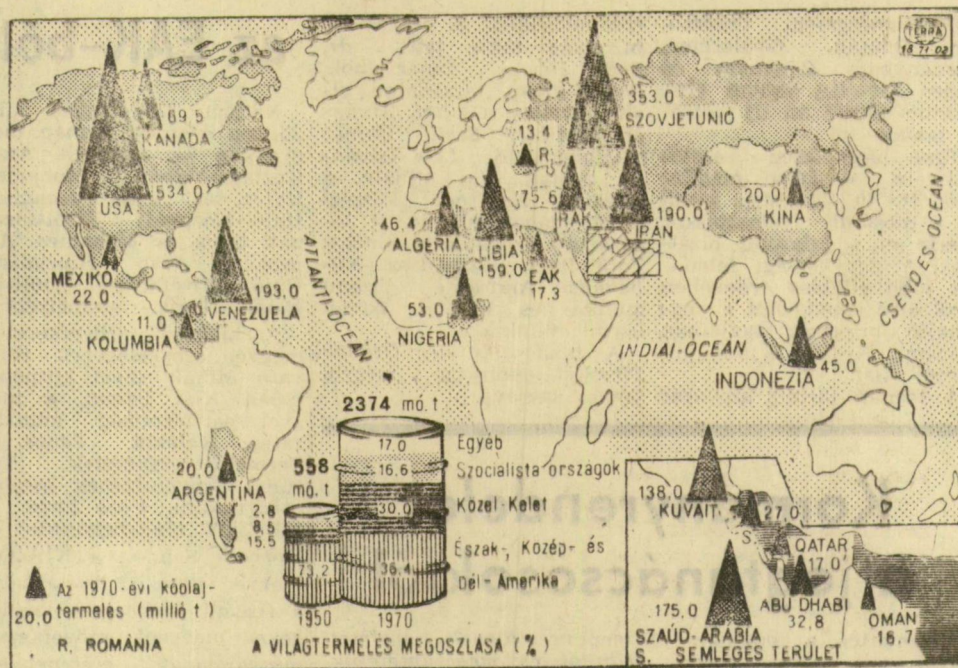
Es most előtte áll az egész délután. Szegény — legalább is így tartják a szociológusok, a kutatók, a pszichológusok — tulajdonképpen nem is tudja, hogy mit kezdjen vele. Mindenestre rohan bevásárolni, aztán valahogy feltűnik a buszra, s bár mosni kellene, otthon hullafáradtan végignyúl a heverőn. Pihe a kulturálatlan, fogalma nincs róla, hogyan kell kulturáltan eltölteni a szabad időt.

Talán, ha egyszer mindezt alaposan megvizsgálják majd a munkaidő hasznos eltöltésének lehetőségeit, s biztosítják is annak feltételeit, nem beszélünk majd annyit a szabad időről sem. Mert az igazság az, hogy aki heti negyvenégy, vagy negyvenöt órát tölt a munkahelyén, az mindenképpen alaposan elfárad. Akármivel telik is el az ideje. Vannak bizony nagyon fárasztó tevékenységek, amelyeket azonban semmiképpen nem lehet munkának nevezni, a szó közgazdaságtani értelmében. Értéket nem hoznak létre, csak fáradságot.

Ez az a fáradság, amelyet olyan nehéz kipiheenni szabad időben. És a másik az, amire azt mondja a magyar közmondás, hogy jól végzett munka után édes a pihenés. Ilyent kívánok szívóbb valamennyiünknek.

Pintér István

A világ kőolajtermelése tavaly

A világ kőolaj-termelése 1950 és 1970 között több mint négyszeresére növekedett és elérte a 2374 millió tonnás rekordszintet. A kőolaj, amely jelenleg a legfontosabb energiahordozó, az elmúlt húsz év folyamán fontos világpolitikai tényezővé is vált. A termelés súlypontja áttevődött a fejlődő országokba, különösen az ismert készletek 63 százalékaival rendelkező Közel-Keletre, ahonnan az 1950-es 15,5 százalékkal szemben 1970-ben már a világ kőolajának 30 százaléka származott. Ebben az időszakban jelentek meg a napjainkban már a kőolaj 13,4 százalékat adó afrikai országok a termelők sorában. Ugyanakkor a legnagyobb kőolaj-termelő ország, az ismert készletek 9 százalékaival rendelkező USA részaránya az elmúlt húsz év alatt 51 százalékról 22,5 százalékra esett vissza, míg a Szovjetunió termelése több mint kilencszeresére emelkedett. Részesedése 7,2-ről 14,9 százalékra növekedett és a világ második legnagyobb kőolajtermelő országává lett.

A fogyasztás gyors növekedése következtében a fejlődő tőkésországokban fokozódik az energiahiány: amíg 1960-ban csak 45, 1970-ben már 60 százalékban

kellett az igényeket b-hozatalból fedezni. A legnagyobb kőolaj-importáló ország Japán (a felhasznált kőolaj 99 százaléka külföldi eredetű) és Nyugat-Európa főleg az afrikai és közel-keleti, az USA pedig főleg latin-amerikai kőolajat vásárol. A harmadik világ kőolajtermelő országai nemzeti olajvállalatok létrehozásával azon igyekeznek, hogy megszüntessék kiszolgáltatottságukat a nemzetközi, főleg az amerikai monopóliumoknak. Ezt a törekvést szolgálta az olaj termelői árának emelése, valamint a közelmúltban végrehajtott kőolajtermelő államosítások. Fontos szerepet

kapott ebben a küzdelemben a kőolaj-exportáló országok nemzetközi szervezete, az OPEC, amely lehetővé teszi, a közös fellépést az olajtársaságok ellen. (Az OPEC 1960-ban alakult Venezuella, Kuvait, Saud-arábia, Irak, Irán részvételével, hozzájuk csatlakozott később Líbia, Algéria, Abu Dhabi, Qatar, Indonézia. A tagországok a világ kőolajtermelésének 47, az exportnak pedig 85 százalékát adják.)

Térképünk a jelentősebb — 10 millió tonna feletti — kőolajtermelő országokat mutatja be.

Genetikai kutatás

Nyikolaj Dubinyin, a Szovjet Tudományos Akadémia általános genetikai intézetének igazgatója, kutatásai során arra a megállapításra jutott, hogy a sejtmagot körülvevő citoplazma hatást gyakorolhat az öröklődő információ átadására. Az utóbbi években végzett vizsgálatok meggyőzték a szakembereket, hogy a citoplazma, amely 85 százalékban vízből áll, a kromoszómák (a sejt alapvető szerkezeti elemei) viselkedésének szabályozásával megváltoztathatja az öröklődő információt. Dubinyin akadémikus szerint a citoplazma révén valószínűleg megvalósulnak a legfontosabb csere folyamatok a sejtmag és a sejthártya között.

tes parancsnokságának: „Legalább egy lövészadosztályra van szükségünk további rendszeres feltöltés mellett ahhoz, hogy tartani tudjuk a frontot.” Huszonnégy órán belül megérkezett a válasz.

„A Legfelsőbb Főparancsnokság Főhadiszállása nevében kérjük meg az Odesszát védelmező harcosokat és parancsnokokat, még 6–7 napig tartsanak ki. Ezalatt megkapják a szükséges légi támogatást és a fegyveres feltöltést. Sztálin.”

Ilyen táviratot még soha nem láttam, s meg kell mondanom, hogy a Legfelsőbb Főparancsnokság többé nem is fordult ilyen formában azokhoz a katonai egységekhez, amelyekben a háború alatt szolgáltam. A Főhadiszállás most semmit sem parancsolt meg, hanem még egy heti kitartásra kérte Odessza védőit, s ezzel alighanem meglepte az egyetlen célravezető módját, hogy lelkesítse a harcosokat. Ez a kérés többet jelentett, mint a legszigorúbb parancs. S bár az utóbbi huszonnégy órában frontszakaszunkon tovább súlyosbodott a helyzet, az emberek valahogy fölfrissültek, fölkelkedtek ettől az üzenettől, melynek érkezése után pár órával már megtudtuk, hogy az ígért segítség jóval előbb megérkezik. A fekete-tengeri flotta ugyanis parancsot kapott a Legfelsőbb Főparancsnokságtól, hogy szállítsa Odesszába Novorosszijszkból az 157-es lövészadosztályt. És szeptember 16-án Novorosszijszkból már hajóra szálltak az 157-es lövészadosztály első egységei.

A következő napokban partra szállt az egész hadosztály. És milyen harcosok! Friss elsőosztályú hadosztály volt ez, a katonák minden mozdulata erre utalt: ahogyan a parancsokat végrehajtották, ahogyan föl sorakoztak, gépkocsikra szálltak...

Érthető, hogy nagy öröm fogott el ennek látán. Meg aztán arra gondoltam: ha a Főhadiszállás ilyen kiváló hadosztályt küldött erre a — bár nehéz, de nem a legfontosabb — frontszakaszra, ez annyit jelent, hogy hatalmas tartalékok állnak még rendelkezésre azokhoz a frontszakaszokhoz, melyeken egész országunk sorsa áll vagy bukik.

(Folytatjuk.)

Nyikolaj Krilov

Odessza állta a sarat

4. Mind több foglyot ejtettünk. Ezek elmondták, hogy augusztus 22-én az Odesszát körülzáró 4. hadsereg meglátogatta — Antonescu, Potákov őrnagy, a földérítő parancsnoka csakhamar egy sor dokumentum birtokába jutott: az ellenséges parancsnokság parancsai voltak ezek. A fasiszta román diktátor követeléseinek lényege egy pontban csúcsosodott ki: bármi áron is kicsikarni a győzelmet! A parancsok pedig inkább fenyegetéseknek tűntek, íme:

„Főparancsnok Antonescu marsall úr elrendeli: hadbíróskál el kell állítani azokat a parancsnokokat, akiknek egységei nem támadnak kellő határozottsággal. Attól a katonától elveszjük a földet, és családjától megvonjuk a támogatást, aki nem kellő lelkesedéssel indult rohamra, vagy elhagyja kijelölt helyét!”

A mi, 95. hadosztályunkkal szemben álló 3. román hadtest azt a parancsot kapta, hogy az egység előtt kell kivégezni „minden gazembert és gyávát, aki nem teljesíti dicső haza iránti kötelességét!”

Igy „lelkesítette” harcra katonáit az ellenséges parancsnokság. A román tüzek pedig német géppisztolyok „biztatására” dolgoztak... Ezekkel a parancsokkal az ellenség — amely legkevesebb négyszeres számszerű fölényben volt! — beismerte gyöngeségét, s azt, hogy a 4. román hadsereg nem tudja teljesíteni az eléje állított feladatát.

Erre vallott az is, amit lassanként megtudtunk: az ellenség néhány dátumot már kitűzött Odessza elfoglalására.

A többi között augusztus 23., 25., 27. szerepelt az időpontok között. Kiderült, hogy 23-ra diszszemlélt akartak szervezni a Székessyháza téren. Gyanítom, hogy Antonescu ebben az ügyben járhatott épp 22-én a 4. hadsereg-nél...

A szeptember 2-án fogságba esett tisztektől megtudtuk, hogy Antonescu tisztgyűlésen követelte: legkésőbb szeptember 3-án bármi áron is be kell venni Odesszát!

Ez pedig holnap lesz! Természetes tehát, hogy 2-án a parancsnokok figyelme mindenekelőtt a déli szektorra irányult. A Csapájev-hadosztály katonái meg-megújuló rohamokkal törtek az ellenségre már kora hajnalban. A nap első felében érték is el több-kevesebb sikert, ám 14 óra körül hirtelen megváltozott a helyzet: a déli szektor minden frontján hatalmas támadást indított az ellenség. Ugyanígy a nyugati szektorban is. A harcok a szeptember 3-ra virradó éjszaka is folytak.

Erdekes dokumentumot szereztem az első vonalban; repülő szorta ráng. Ellenséges röplap. S bár korábban is rengeteget szerez-tünk, ez most mégis szerfölött értékes. Ugyanis a 4. román hadsereg parancsnoksága azzal fenyeget minket, ha nem adjuk föl Odesszát szeptember 10-ig. „A német hadsereg Nagy erő vonulnak” ellenünk. Ez egyrészt ultimátumként hangzik, hiszen még időpont is szerepel. Másfelől viszont a románok gyöngeségének őszinte beismerése: képtelenek bírni velünk, hát a németekkel fenyegetőznek!...

Bár nem tulajdonítottunk túl nagy jelentőséget annak, hogy a bukaresti rádió szerint a románok beveszik a várost, mégpedig szeptember 10-ig, az ellenség mozgásából támadási előkészületekre következtettünk. Egyszerre több irányból is próbálkoztak. Szeptember 10-én egész nap és éjjel folyt a harc, de az ellenség újabb térférese nélkül. Sőt, számos frontszakaszon a mi kezünkben maradt a kezdeményezés.

Szeptember 14-én Haditanácsunk táviratot küldött a Legfelsőbb Főparancsnoknak, s fölöt-